

ботах Lucas (1988) і Mankiew (1992) показано, що зростання продуктивності залежить від темпу накопичення людського капіталу, а не від його запасу. З іншого боку, в низці випадків саме запас людського капіталу створює передумови для розвитку країни – для запозичення нововведень або їх створення. Так, R. Варго на емпіричних даних приблизно ста країн за 1965-1990 роки показав позитивний вплив накопиченого людського капіталу на темпи економічного зростання («регресія Барро»), зокрема довів, що темпи зростання реального ВВП на душу населення підвищуються за рахунок зростання рівня освіти населення (зі зростанням частки населення з середньою і вищою освітою). Daron Acemoglu теоретично описав механізм виникнення соціально зростаючої віддачі інвестицій в людський капітал [1]. Theodore R Breton досліджуючи взаємозв'язок між зростанням освіти і зростанням ВВП, показав, що додатковий рік навчання робочої сили сприяли збільшенню ВВП в середньому на 7 % за 1980-2005 рр. в 98 країнах [2], зміни в людському капіталі викликали економічне зростання в 56 країнах протягом 1985-2005 років. Проте Theodore R. Breton підкреслює той факт, що підвищення продуктивності тієї чи іншої країни завдяки освіті є дуже тривалим процесом. Позитивний ефект від цього додаткового навчання матеріалізується повільно.

В провідних країнах світу з другої половини 90-х років ХХ ст. також відзначається тенденція до переорієнтації пріоритетів розвитку з обмеження використання природних ресурсів у виробництві та стримування зростання товарного споживання на підвищення ефективності економіки. Так, в доповіді Європейської комісії «Сталий розвиток в Європейському Союзі – 2015 Звіт про результати моніторингу Стратегії сталого розвитку ЄС» (2015 р.), яка охоплює період з 1990 по 2014 роки, підкреслюється, що формування людського капіталу (навичок, знань і досвіду окремих людей чи груп населення) за допомогою освіти і професійної підготовки, розвитку академічних знань та інноваційних технологій, які, в свою чергу, сприяють створенню нових робочих місць, зростанню продуктивності праці та ефективності використання ресурсів, має вирішальне значення для процвітання і конкурентоспроможності економіки ЄС [3, с. 41].

Незважаючи на фінансові проблеми, в основі яких є ВВП, уряди багатьох країн продовжують здійснювати пріоритетні інвестиції в освіту про що свідчать державні витрати на освіту. Державні витрати на освіту у відсотках від ВВП в ЄС-27 збільшилися з 4,91 % в 2000 р. до 5,25 % в 2011 році, проте середній показник приховує значні варіації між країнами в розподілі державних ресурсів на освіту, починаючи від 2,53 % в Литві до 8,75 % в Данії в 2011 році, в ЄС-28, (дані є тільки починаючи з 2002 року) спостерігалася аналогічна тенденція до ЄС-27 [3, с. 140]. Видатки на освіту в Україні становили в 2011 р. з державного бюджету 2,1 %, зі зведеного бюджету – 6,6 %, в 2016 р. – 1,7 % і 6,0 % відповідно.

Таким чином, світовий досвід свідчить, що суспільний прогрес значною мірою залежить від підтримання балансу між цілями підтримки економічного зростання, конкурентоспроможності бізнесу, якості освіти, забезпечення екологічної безпеки та зменшення соціальної нерівності. В Україні у процесі визначення Цілей сталого розвитку, відповідних завдань та показників на довгострокову перспективу необхідно враховувати глобальні орієнтири розвитку, принципи сталого розвитку та суспільну думку щодо бачення майбутнього розвитку.

Перелік посилань:

1. Acemoglu D. *Institutions, Human Capital and Development* / Daron Acemoglu, Francisco A. Gallego, James A. Robinson // *Annual Reviews of Economics*, 6, January 2014. – P. 875-912.
2. Breton TR. *Education and Growth: Where All the Education Went* / TR Breton, AS Breton // *Universidad EAFIT*, No. 16-02, 2016. – 19 p.
3. *Sustainable development in the European Union – 2015 monitoring report of the EU Sustainable Development Strategy [Electronic resource] : statistical books, Eurostat, 2015. – 356 p. – Mode of access: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents>. – Last access: 2017. – Title from the screen.*

ПОШИРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БІРЖ ПРАЦІ В УМОВАХ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

С.І. Туль

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Електронні біржі праці (віртуалізовані майданчики) сприяють розширенню ринку праці. Ці майданчики зменшують витрати часу та фінансових ресурсів на пошук висококваліфікованих кадрів певної (іноді унікальної) спеціалізації, а також створюють можливості для реалізації потенціалу знань, навичок та вмінь незалежними самозайнятими професіоналами у галузях, в яких вони є компетентними. Зважаючи на те, що віртуалізований сектор економіки характеризується швидкими

темпами зростання, виникає необхідність досліджень ефективності функціонування електронних бірж праці та ролі самозайнятих незалежних фахівців (професіоналів), які працюють у цьому секторі.

У наш час електронні біржі праці стають швидкодіючими та ефективними інформаційно-аналітичними центрами. Їх можна класифікувати за трьома напрямками: 1) майданчики, які дозволяють знайти роботу або співробітників («LinkedIn», «Monster.com», «Vault.com», «Indeed», «Xing», «Careerbuilder», «Glassdoor»); 2) майданчики, на яких відбувається співпраця постачальників послуг з їх клієнтами («Uber», «TaskRabbit», «Angie's List», «Upwork», «Amazon Home Services»); 3) майданчики, створені з метою управління талантом професіонала («Good.co», «Payscale», «ReviewSnap», «Pymetrics»). Згідно з прогнозами «McKinsey Global Institute», до 2025 р. електронні біржі праці нададуть 72 млн робочих місць з повною зайнятістю, що, в свою чергу, забезпечить зростання світового ВВП на 2,7 трлн дол. США (або 2 %) [1]. До 2025 р. 540 млн економічно активного населення різних країн світу зможе отримати переваги від діяльності електронних бірж праці. З них 230 млн осіб скоротять термін перебування у стані безробіття, отримавши швидко нові робочі місця; 200 млн, які не працюють або працюють неповний робочий день, знайдуть додаткову роботу через фріланс-платформи; 60 млн осіб отримають можливість знайти роботу, яка безпосередньо відповідає їхнім навичкам; ще 50 млн перейдуть від неформальної до формальної зайнятості.

Електронні біржі праці відображають реальну ситуацію на ринку праці, оскільки впливають на прозорість попиту, який існує на певні професійні навички. Це дозволяє визначити орієнтири для молоді щодо вибору такого виду освітніх послуг, який буде чітко відповідати вимогам ринку праці. В результаті цього виникають умови для зменшення нераціональних витрат на вищу освіту. У різних країнах світу, де спостерігається невідповідність попиту і пропозиції на цілий ряд професій, такі витрати оцінюються експертами [1] у 89 млрд дол. США.

Електронні біржі праці забезпечують ефективне використання робочої сили. Невеликі підприємства або стартапи, які є основними клієнтами цих віртуалізованих майданчиків, можуть залучати до виконання певних видів робіт самозайнятих професіоналів на умовах аутсорсингу. Це дає змогу малому та середньому бізнесу, у т.ч. стартап-компаніям, отримати доступ до спеціалізованих навичок працівників, наприклад, з розробки додатків до мобільних пристроїв, графічного дизайну, здійснення пошукової оптимізації інформації про компанії (SMM – Social Media Marketing), мовного перекладу тощо, сплачуючи при цьому лише за обсяг виконаних робіт [3]. За даними «McKinsey Global Institute», у компаніях, що є клієнтами електронних бірж праці, спостерігається зростання продуктивності праці на 9 % та зменшення витрат на залучення висококваліфікованих кадрів на 7 %.

Електронні біржі праці сприяють зростанню зайнятості населення та підвищенню заробітної плати незалежних професіоналів шляхом створення рівних умов праці. В умовах постіндустріальної економіки унікальність знань та навичок стає ключовим фактором, який впливає на формування заробітної плати. Наприклад, за даними «Freelancers Union» та «Upwork» 54 млн американських фрілансерів заробили 1 трлн дол. США в 2015 р. [2].

Крім того, електронні біржі праці є майданчиками концентрації міжнародного капіталу. Функціонування цих платформ спрощує та пришвидшує процедуру фінансових транзакцій між покупцями і продавцями послуг за рахунок використання сучасних електронних платіжних систем («PayPal», «Payoneer», «WebMoney», «LiqPay», «QIWI»).

У наш час активного розвитку набувають тенденції поширення нових форм зайнятості населення. Створенню умов для розвитку електронних бірж праці сприяє низка наступних чинників: соціально-демографічні зрушення, зростання обсягів міжнародної торгівлі, поширення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). У наш час у віртуалізованій економіці (на відміну від її реального сектору) спостерігається істотне збільшення кількості незалежних самозайнятих професіоналів. Зростання чисельності робочої сили у віртуалізованому просторі має не лише позитивний економічний ефект, але також соціально-демографічний, оскільки дозволяє вирішити ряд суспільно значущих проблем. Ними є: скорочення рівня безробіття серед молодого населення, створення робочих місць, зменшення соціальної напруги у депресивних регіонах різних країн світу тощо.

Перелік посилань:

1. *A Labor Market That Works: Connecting Talent with Opportunity in the Digital Age* [Electronic resource] // McKinsey Global Institute. – 2015. – Mode of access : <http://www.mckinsey.com/global-themes/employment-and-growth/connecting-talent-with-opportunity-in-the-digital-age>

2. *Freelancing in America: 2016* [Electronic resource] // Upwork. – 2016. – Mode of access : http://www.harrywalker.com/media/1400666/rinne_april-freelancinginamerica2016report.pdf

3. Oyer P. *The Independent Workforce in America* [Electronic resource] / P. Oyer // Upwork. – 2016. – Mode of access : https://s3-us-west-1.amazonaws.com/adquiro-content-prod/documents/paul_oyer_the_independent_workforce_in_america.pdf